



PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Bylo vytvořeno v rámci projektu financovaného z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

✓ Regionální koncepce

- ✓ UPLATŇOVÁNÍ PRORODINNÉ POLITIKY V OKRESE JIHLAVA
- ✓ SOŇA KRÁTKÁ, VÍT SKÁLA A KOL.



Obsah

1	Úvod	3
2	Stručná charakteristika regionu	3
3	SWOT analýza	4
4	Místní aktéři.....	6
4.1	Veřejný sektor.....	6
4.2	Občanský sektor.....	6
4.3	Komerční sektor.....	7
5	Návrh dalšího postupu	7
6	Institucionální a finanční zajištění.....	7
7	Závěr	8

1 ÚVOD

Tento materiál byl zpracován na základě více než dvouleté práce regionální koordinátorky v regionu Jihlavska za aktivní součinnosti vytvořené pracovní skupiny a expertního týmu složeného ze členů projektového výboru projektu „Rovnost na Vysočině v kontextu tvorby koncepce rodinné politiky kraje“ zkráceně „Rovnost šancí na Vysočině“.

2 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU

Okres Jihlava se nachází ve střední části Kraje Vysočina a rozprostírá se okolo krajského města. Na západě sousedí s okresem Pelhřimov, na severu s okresem Havlíčkův Brod, na východě s okresem Žďár nad Sázavou a na jihovýchodě s okresem Třebíč. Dále pak sousedí na jihu s okresem Jindřichův Hradec Jihočeského kraje.

Území okresu je velmi členité, spadá převážně do oblasti Jihlavských vrchů. Nejnižší polohu má údolí řeky Jihlavy u Dolního Smrčného (422 m n. m.), nejvyšší nadmořskou výšku pak vrch Javořice (837 m n. m.), která je zároveň nejvyšším bodem Českomoravské vrchoviny. Podnebí je v okresu po větší část roku drsné a chladné. Tímto územím prochází hlavní evropské rozvodí Černého a Severního moře.

V okrese žije v celkem 123 obcích 112 tis. obyvatel, hustota zalidnění činí 94 obyv./ km². Jihlavsko má dvě obce s rozšířenou působností (ORP), které jsou velmi rozdílné. Město Jihlava je krajské město s 50 tis. obyvateli, které je přímo napojeno na dálnici D1. Druhá ORP je 35 km vzdálené historické město Telč s 5 tis. obyvateli. Městská památková rezervace Telč byla v roce 1992 zařazena do seznamu památek chráněných UNESCO. Dále je v okrese 5 měst (Jihlava, Třešť, Telč, Polná, Brtnice) a 9 městysů (Luka nad Jihlavou, Stonařov, Mrákotín, Stará Říše, Dolní Cerekev, Batelov, Kamenice, Větrný Jeníkov, Nová Říše).

Z hlediska kraje Vysočina byl v roce 2013 okres Jihlava s mírou nezaměstnanosti 6,5 % na třetím místě za okresem Pelhřimov s 4,6 % a okresem Havlíčkův Brod 6,2 %. Vyšší míru nezaměstnanosti vykazují okres Žďár nad Sázavou 7 % a okres Třebíč s 8,5 % nezaměstnanými. Z pohledu celé ČR je okres Jihlava dlouhodobě pod celorepublikovým průměrem. Část okresu Jihlava – Telčsko však spadá do kategorie tzv. „hospodářsky problémových regionů“, kde je míra nezaměstnanosti vyšší. V jižní části okresu je problematická dopravní obslužnost, a to z důvodu nízké hustoty spojů a velkých vzdáleností. Průměrné či podprůměrné příjmy ze vzdáleného zaměstnání se pak rapidně snižují o náklady spojené s dojížděnkou za prací, čímž se zaměstnání mimo region stává nerentabilním.

V okrese Jihlava žije přibližně 17 tisíc dětí ve věku 0 až 14 let, 70 tisíc obyvatel ve věku 15 až 59 a 18 tisíc seniorů ve věkové kategorii 65+. Průměrný věk v okresu je 40,8 let¹. Počet sňatků i počet rozvodů dlouhodobě klesá. Počet narozených dětí se v roce 2011 snížil na 1 170 živě narozených dětí. Nejvíce narozených dětí bylo za posledních deset let v roce 2008, kdy se narodilo 1 351 dětí.

Nejvýznamnější komunikací procházející okresem je dálnice D1 – spojnice Prahy a Brna, na kterou je výhodně napojena především samotná Jihlava. Okresem procházejí též dva silniční tahy I. třídy. Jediné letiště Jihlava – Henčov slouží pouze sportovním účelům.

¹ Údaje za rok 2011 dle ČSÚ. Demografická ročenka okresů 2002 až 2011.

Nosným odvětvím hospodářství je v okrese průmysl strojírenský, významný podíl má potravinářský, dřevozpracující a textilní průmysl. Dalším důležitým zdrojem zaměstnanosti je oblast stavebnictví a obchodu.

3 SWOT ANALÝZA

V následující tabulce je uveden přehled silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení vzešlý z jednání pracovní skupiny. Jednotlivé body jsou seříděny od těch nejdůležitějších k nejméně zásadním. Číslo ve sloupci vedle konkrétního bodu značí jeho umístění na pomyslné ose priorit, přičemž hodnota 10 označuje nejvyšší možnou prioritu.

Silné stránky		Slabé stránky	
✓ ¼ firem v kraji Vysočina využívá flexibilních forem práce, 10 % zaměstnanců s nimi má zkušenost ²	9	✓ Neexistence podpory bydlení pro mladé rodiny	6
✓ Bohatý komunitní život (ve městech a větších obcích fungují mateřská centra, centra pro rodinu apod., existuje široká nabídka volnočasových aktivit)	6,3	✓ Nedostatečná podpora pro péči o děti mladší 3 let (v rámci celého okresu jen jedny jesle ⁷)	5,9
✓ Zájem a podpora Kraje Vysočina – dotační systém	6	✓ Nedostatek prostředků na RP	5
✓ Existence Koncepce RP Kraje Vysočina	5	✓ Chybí aktuální analýza skutečného stavu RP a potřeb rodin (pro sledování vývoje, porovnání se staršími výzkumy)	4,9
✓ Města Jihlava a Telč jsou „Zdravá města“ (probíhají v nich osvětové kampaně propagující zdravý životní styl a akce pro celé rodiny)	5,2	✓ Absence měřitelných ukazatelů RP (indikátorů)	4,8
✓ Přítomnost firmy BOSCH, největší zaměstnavatel v regionu (firma s velkým množstvím prarodinných opatření)	4,9	✓ Vyšší nezaměstnanost ve venkovských oblastech (ORP Telč)	4,7
✓ Zájem politiků obcí řešit situaci MŠ ³ v obcích	4,6	✓ Malá nabídka flexibilních forem práce	4,7
✓ Telč – město UNESCO – turisticky atraktivní destinace – zaměstnanost v cestovním ruchu	4,2	✓ Malá finanční podpora pro trenéry, vedoucí, učitele apod. u volnočasových aktivit	4
✓ Fungující mezioborové partnerství	3,6	✓ Malá finanční podpora sportovních aktivit mimo „mainstream ⁸ “	3,9
		✓ Malý zájem představitelů obcí a měst o rodinnou politiku	3,7
		✓ Špatná dostupnost veřejnou dopravou z menších obcí za prací a do škol popř. za	3,6

² Vychází z dat z průzkumu mezi firmami realizovaného v rámci projektu.

³ MŠ = mateřská škola

⁷ Zdroj: Magistrát města Jihlavy

⁸ Za mainstream jsou považovány fotbal a hokej.

(veřejný, komerční, občanský sektor)		volnočasovými aktivitami	
✓ Existující dotační systém pro obce (RP ⁴ , Seniorská politika, tvorba koncepcí RP pro obce)	3,5	✓ Nedostatečná informovanost realizátorů akcí pro rodiny o možnostech podpory svým projektům	3,1 3,2
✓ Podpora dobrovolnictví	3,3	✓ Absence společenského uznání seniorů	2,6
✓ Přítomnost SVOŠS ⁵ , VŠPJ ⁶ a dalších škol	3,2 3,2	✓ Nedostatečné vzdělání v oblasti přípravy a realizace projektů	
✓ V rámci VŠPJ fungující Univerzita 3. věku	3,1		
✓ Dobrá dopravní dostupnost díky dálnici D1	3		
✓ Existují ZŠ a MŠ i v malých obcích (případně jako malotřídky)	2,9		
✓ Probíhají zde vzdělávací akce Kraje Vysočina (semináře, konference atd.)	2,7		
✓ Existence Senior a příprava Family Pointu (v prosinci 2014) v Jihlavě	1,2		
✓ Propagace RP Kraje Vysočina (brožury, letáky k RP, Info listy, web, akce Rodinných pasů a další)			
Příležitosti		Hrozby	
✓ Daňové úlevy pro zaměstnavatele poskytující flexibilní formy práce	8	✓ Růst nezaměstnanosti	8,7
✓ Podpora mladých rodin s malými dětmi/mladých párů, kteří chtějí mít děti – startovací byty, zvýhodněné půjčky, daňové úlevy apod.	7,2	✓ Stoupající ceny bytů → nedostupné pro mladé rodiny	8,4
✓ Rozšíření flexibilních pracovních úvazků	7,1	✓ Nekoncepčně tvořené zákony, které ještě více zhorší situaci klasických rodin	8,2
✓ Daňové úlevy pro zaměstnavatele umožňující studentské praxe	6	✓ Veřejná správa nebude včas (ihned) reagovat na probíhající stárnutí populace (příprava infrastruktury, rozšiřování nabídky služeb pro seniory, odlehčovací služby pro střední generaci, která pečuje o své stárnoucí rodiče atd.)	6,4
✓ Upřednostnění klasické rodiny (finančně, společensky apod.) před ostatními formami soužití	5,8	✓ Zvyšující se počet rodin na hranici chudoby → růst společenské nerovnosti	5,3
✓ Vznik/příchod nových zaměstnavatelů do regionu (zejména oblast Telčska)	5,2	✓ Odchod velkých zaměstnavatelů z regionu	5,2
✓ Podpora sociálního bydlení	5,2	✓ Řešení RP nebude prioritou společnosti	5
		✓ Další zvyšování počtu dětí vyrůstajících	4,6

⁴ RP = rodinná politika

⁵ SVOŠS = Soukromá vyšší odborná škola sociální

⁶ VŠPJ = Vysoká škola polytechnická Jihlava

✓ Další rozvoj a popularizace dobrovolnictví	5,1	v neúplných rodinách (pouze jeden rodič, střídavá péče rodičů apod.)	
✓ Vzdělávání občanů ve finanční gramotnosti – prevence osobních bankrotů, exekucí, chudoby	5,2	✓ Zhoršení procesu čerpání dotací EU (nutnost předfinancování projektů -> problém pro neziskové organizace)	4,2 3,4
✓ Pozitivní ovlivnění RP legislativou	4,9	✓ Propagace práv alternativních rodin na úkor práv klasické rodiny	3,9
✓ Začleňování nepřizpůsobivých občanů do pracovního procesu	3,1	✓ Zvyšující se administrativní náročnost dotací (státu, EU)	3,2
		✓ Snižování či zánik dotací pro NNO	2,8
		✓ Zvyšující se zadluženost domácností	2,1
		✓ Zvyšující se počet nepřizpůsobivých občanů	2
		✓ Nepřiměřené pronikání státu do pravomocí rodin (zejména v oblasti sociálních služeb a sociálně-právní ochrany dětí)	0,6
		✓ Nárůst osobních bankrotů, růst zadluženosti, exekucí apod.	

4 MÍSTNÍ AKTÉŘI

4.1 Veřejný sektor

Klíčoví aktéři veřejného sektoru v oblasti rodinné politiky jsou kromě Kraje Vysočina **obce**. Ty mají největší veřejně-politickou moc v dané oblasti pozitivně působit. Konkrétní uplatňování této moci se však liší obec od obce a závisí především na politické reprezentaci a jejích prioritách, jakou pozornost opatřením v oblasti rodinné politiky věnují.

Dalšími významnými aktéry jsou mikroregiony – sdružení obcí, úřad práce a Národní síť zdravých měst. Specifickou roli hrají základní a střední školy, které v rámci svého výchovného působení na žáky mohou pomáhat k ukotvení jejich rodinných hodnot.

Příspěvkové organizace kraje a obcí plní důležitou roli v oblastech, pro které byly zřízeny.

4.2 Občanský sektor

V okrese Jihlava vyvíjí činnost přes **50 aktérů** občanského sektoru, kteří **významným způsobem** zasahují místní rodiny. Jedná se o organizace různého typu. Od organizací poskytující služby osobám v obtížné situaci (např. Azylový dům pro ženy a matky s dětmi, Středisko křesťanské pomoci, Občanská poradna) přes rodinná a mateřská centra (např. Centrum pro rodinu, Síť mateřských center – kraj Vysočina), organizace zaměřené na volnočasové aktivity dětí a mládeže (např. TJ Sokol Jihlava, Kluby českých turistů) až po organizace zaměřené na seniory (např. Život 90 Jihlava, Svaz důchodů ČR).

Desítky dalších aktérů zasahují užší skupiny osob, ale jejich nabídka služeb je pro život rodin též důležitá. Jedná se o některé církve, svazy žen, jednotlivé oddíly Junáku, pionýrské skupiny a další menší občanská sdružení (spolky).

4.3 Komerční sektor

Z komerčního sektoru je možné za významné aktéry rodinné politiky považovat všechny zaměstnavatele, zaměstnávající více než 100 osob. Jedná se o subjekty, které dávají živitelům a živitelkám rodin práci a tím podporují jejich ekonomickou stabilitu. V okrese Jihlava působí cca **sto takovýchto firem**.

V okrese Jihlava byla navíc identifikována **cca stovka** dalších soukromých firem s méně než 100 zaměstnanci, které však poskytují nadstandardní opatření na sladování pracovního a rodinného života.

Za důležité je možné ale považovat z výše uvedeného důvodu všechny zaměstnavatele, byť se na prarodinná opatření nijak zvlášť nezaměřují. V okrese Jihlava působí dalších sto takových firem.

5 NÁVRH DALŠÍHO POSTUPU

Výše uvedená analýza ukazuje slabé a silné stránky regionu, jaké příležitosti se mohou otevřít a jakým ohrožením může být nutné čelit.

Okres Jihlava těží z toho, že v něm sídlí krajské město a s tím související velmi rozvinutá infrastruktura. V okrese též sídlí největší počet zaměstnavatelů, včetně těch největších. I přesto však bylo definováno značné množství závažných slabých stránek. Řešením by bylo důslednější strategické řízení, např. používání měřitelných indikátorů v oblasti rodinné politiky, ještě větší diverzifikace nabídky volnočasových aktivit (zajistit podporu vedoucím sportovních oddílů, které nepatří do mainstreamu), zajištění stabilního finančního prostředí pro neziskové organizace, aby mohly koncepčně rozvíjet svou činnost. Ze SWOT též vyplývá, že poměrně rozsáhlá nabídka vzdělávacích aktivit v regionu není úplně vhodně zacílená a mělo by být více podpořeno vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti.

V tomto okrese též bylo pojmenováno riziko nedostatečné pozornosti zájmů klasické rodiny na celostátní úrovni. Stát by měl svojí politikou jasně deklarovat, zda je jeho prioritou podporovat rodiny produkující děti a tím zajišťující demografickou udržitelnost státu nebo zabezpečit rovné šance pro všechny druhy soužití, na úkor podpory klasických rodin.

Vhodná je také koordinace aktivit kraje a města v rámci Národní sítě zdravých měst. Obě organizace by měly ve větší míře využívat synergických efektů z realizovaných aktivit.

Důležité je též zajistit šíření metodické podpory do menších obcí v okrese a využívat všech možností na zlepšení hospodářské situace v oblasti Telčska.

V rámci projektu byl zpracován i poměrně detailní výčet vhodných aktivit na podporu rodin, který byl následně implementován do návrhu akčního plánu rodinné politiky Kraje Vysočina.

6 INSTITUCIONÁLNÍ A FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Města Jihlavě a Telči by měla mít svého koordinátora rodinné politiky alespoň na částečný pracovní úvazek. Případně je možné tuto náplň práce přidělit některému ze stávajících pracovníků. Vhodná kombinace může být třeba u pracovníka zabývajícího se aktivitami zdravého města.

V ostatních městech okrese by měl aktivy rodinné politiky facilitovat zaměstnanec Kraje Vysočina a tím kraj „své“ obce podpoří v rozvoji prarodinných aktivit. Vhodná by byla také spolupráce s MAS, které na území okrese působí.

Kraj by též měl vymezit prostředky na rodinnou politiku, jejichž vyčíslení bude součástí Koncepce rodinné politiky Kraje Vysočina, a to spolu s konkrétními indikátory, které pomohou ověřit, zda a jak je koncepce naplňována. Vzhledem k průřezovosti rodinné politiky by měly být do Koncepce rodinné

politiky po dohodě s dalšími odbory Kraje Vysočina začleněny i opatření spadající do působnosti jiných odborů krajského úřadu Kraje Vysočina než je sociální odbor.

7 ZÁVĚR

Okres Jihlava má díky své lokaci specifické postavení v Kraji Vysočina. Zahrnuje krajské město Jihlava i hospodářsky problémový region Telčsko. Jedná se tak o značně heterogenní region. Samostatně je nutné řešit oblast Telčska, samostatně pak město Jihlavu, neboť problémy těchto lokalit jsou značně odlišné. Vedle toho se nachází ostatní obce, které jakoby byly v pozadí těchto dvou klíčových center okresu, byť města Polná a Třešť – obce s pověřeným obecním úřadem – mají přes 5 tis. obyvatel.

K rozvoji rodinné politiky v tomto regionu může výrazně vypomoci krajský koordinátor, který by komunikoval s představiteli měst v okrese, sítí zdravých měst a představiteli MAS. Jeho rolí by též mělo být komunikovat napříč odbory krajského úřadu.

Více informací o projektu, v jehož rámci byl tento materiál vytvořen, najdete na:

http://www.kr-vysocina.cz/rodinny_portal.asp